

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ S/4 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Тахририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Аббасов Беҳзод Бахтиёрвич

1946 – 1965 ЙИЛЛАРДА ФАРҶОНА ВОДИЙСИДА ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИ
ҲАМДА АҲОЛИНИ ЯНГИ ЎЗЛАШТИРИЛГАН ЕРЛАРГА КЎЧИРИШНИНГ
БОШЛАНИШИ 10-21

Бабалжанов Хасан Бахтиёрвич

ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ДАВРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ
ТАЪМИНОТИДА ТОМОРҚА ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ ЎРНИ 22-27

Саидбобоева Гулзора Нематжоновна

ГОЭЛРО РЕЖАСИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА АМАЛГА ОШИРИЛИШИ 28-36

Rasulov Ma'murjon Foziljonovich

O'ZBEKISTONDA XALQARO SAYYONLIKNI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY MEROS
OBJEKTLARINING O'RNI 37-42

Жиянбекова Шарофат Абдикахаровна

А.С. ПУШКИН НОМИДАГИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ КУТУБХОНА МАРКАЗИНИНГ ТАШКИЛ
ЭТИЛИШИ ВА ШАКЛЛАНИШИ ТАРИХИ 43-51

Esonov Ziyodbek Yuldashevich

FARG'ONA VODIYSI QORAQALPOQLARI HUNARMANDCHILIGI TARIXIDAN 52-58

Фарманова Гульнара Комилевна

ИЗ ИСТОРИИ ПЕРВЫХ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ РАБОТ И ИССЛЕДОВАНИЙ НА
АФРАСИАБЕ 59-65

Turaev Sherzod Gulboy ugli

DESCRIPTION OF CHARACTERISTICS AND TYPES OF LIVESTOCK FARMING OF SURKHAN
OASIS IN B.H. KARMISHEVA RESEARCH 66-71

Сотиболдиев Файратжон Отамирзаевич

ИНТЕРНЕТНИНГ ТАЪЛИМ ТИЗИМИГА КИРИБ КЕЛИШИ ТАРИХИ: МУАММО ВА
ЕЧИМЛАР 72-78

Rasulov Azizkhon Mukhamadqodirovich

ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИ ТАРИХИ МАНБАЛАРИНИНГ УМУМИЙ
ТАВСИФИ 79-90

Абдуллажанова Нигорахон Турдалиевна

БЕРУНИЙ ВА ИБН СИНО ҲАЁТИ ВА ИЛМИЙ МЕРОСИ ТАРИХШУНОСЛИГИДАН 91-95

Дониёров Носиржон Абдухолиқ ўғли

ЎЗБЕК ТИЛИ ВА ИМЛО СИЁСАТИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТАРИХИДАН 96-102

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Юлдашев Обиддин, Махлиё Мамбетқулова

ИСЛОМИЙ СУҒУРТА (ТАКАФУЛ) ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 103-109

<i>Фозилов Умид Закирович</i> БОШҚАРУВ ХОДИМЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ОҚИЛОНА БАҲОЛАШ ТАШКИЛОТ БОШҚАРУВ ТИЗИМИ САМАРАДОРЛИГИНИНГ АСОСИ	110-118
<i>Shoyev Davronbek Axmadjonovich</i> BOSHQARISH SIFATINI OSHIRISHDA “MENEJMENT LABORATORIYASI”NI TASHKIL QILISHNING O‘RNI	119-125
<i>Орзукулова Зумрад Абдуҳолиқ қизи</i> ТРАНСПОРТ-ЛОГИСТИКА ХИЗМАТЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИ	126-133
<i>Djurakulov Shoxrux, Isaxonova Mohinur</i> O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI	134-139
<i>Raxmatullayeva Feruza Azimovna, Sharobiddinov Ahrorbek Qosimjon o‘g‘li</i> YALPI HUDUDIY MAHSULOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	140-146
<i>Ёдгорова Шахноза Хайридиновна</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ВА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЖРИБАЛАРИ	147-155
<i>Qurbonov Ma‘murjon G‘ayrat o‘g‘li</i> ASOSIY ISHLAB CHIQRISH KO‘RSATKICHLARINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	156-166
<i>Nurullayev Hoshimjon Hamidovich</i> BUXORO VILOYATINING NOMODDIY-MADANIY MEROSONING O‘ZBEKISTON TURIZMI RIVOJLANISHIDAGI ANAMIYATI	167-172
<i>Маматов Бахадир Сафаралиевич</i> РИВОЖЛАНГАН ВА РИВОЖЛАНАЁТГАН МАМЛАКАТЛАРНИНГ ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТИЗИМИ ТАЖРИБАЛАРИ	173-188
<i>Ғойипназаров Санжар Баходирович</i> ИНСОН КАПИТАЛИНИ РАҚАМЛИ РИВОЖЛАНТИРИШ ДРАЙВЕРЛАРИНИНГ ИНСТИТУЦИОНАЛ МОДЕЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	189-195
<i>Садинов Азиз Зиядуллаевич</i> ЧИҚИНДИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ҚАЙТА ИШЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ТЕХНОЛОГИК ЖАРАЁНЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	196-203
<i>Қурбонова Раҳима Жамшедовна, Мирзаева Ширин Нодировна, Хакимов Дамир</i> ИЖТИМОЙ КАПИТАЛНИ ЎЛЧАШДА ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАР ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ РОЛИ	204-216
<i>Asatxodjayeva Shoira Shukurullayevna, Maxmudov Muxammadqodir Muzaffar o‘g‘li</i> YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA UNGA INVESTITSIYALARNI YO‘NALTIRISH ZARURIYATI	217-222

Исломов Алишер Бахтиёр ўғли
БУХГАЛТЕРИЯ АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТИШДА ПРОФЕССИОНАЛЛИКНИ
ТАЪМИНЛАШ 223-229

Agzatova Nargiza Garurovna
SPECIFICS OF ETHNOGRAPHIC TOURISM AND ETHNIC TOURISM IN UZBEKISTAN 230-237

Муродова Дилноза Чориевна
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ БЎЙИЧА ХОРИЖ
ТАЖРИБАСИ ВА УНИНГ АМАЛИЙ АҲАМИЯТИ 238-245

Khodjaeva Shodiyabonu Abitdjanovna
QISHLOQ XO'JALIGIDA AGROMARKETING TIZIMINING AHAMIYATI VA UNING
FUNKSIYALARI 246-250

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна
МИЛЛИЙ ВА УМУМИНСОНИЙ МАДАНИЯТ ТИЗИМИДА МАҚОМ САНЪАТИНИНГ
ЎРНИ 251-259

Ibroximov Sarvar Mo'yudinjon o'g'li
IJTIMOIY-GUMANITAR VA MUTAXASSISLIK FANLARNI INNOVATSION PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH ORQALI TALABALARDA FUQAROLIK POZITSIYASINI
TAKOMILLASHTIRISH 260-265

Yuldashev Ibroxim To'uchiyevich
MOVAROUNNAHR VA XUROSONDA MINIATYURA SAN'ATINING ADABIYOT BILAN O'ZARO
UYG'UNLIGI VA G'OYAVIY ESTETIK VA AXLOQIY TASAVVURLARINING
MUSHTARAKLIGI 266-271

Khamdamova Sitora Safarovna
MARKAZIY OSIYO XALQLARI TARIXIY TARAQQIYOTIDA KROSS-MADANIYATINING O'ZIGA
XOSLIGI 272-277

Абдуллаев Джасур Абдиваит ўғли
ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ КЛАССИФИКАЦИИ КАЧЕСТВ СОВЕРШЕННОГО
ЧЕЛОВЕКА 278-283

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Xasanov Akbarjon Abdurashidovich
O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA MILLIY KONSEPTOSFERANI VOQELANTIRUVCHI LINGVISTIK
BIRLIKLAR BO'YICHA AMALGA OSHIRILGAN TADQIQOTLAR 284-292

Qurbonova Muharram Jurabekovna
XURSHID DAVRON SHE'RIYATINING TIL XUSUSIYATLARI 293-297

Сафарова Замира Рустамовна
ИНГЛИЗЧА ФРАЗЕОЛОГИЗМЛАР ТАРКИБИДАГИ ИНСОН НОМЛАРИНИНГ ЭТИМОЛОГИК
ТАСНИФИ 298-304

<i>Gubaydullin Artur Faridovich</i> THE NUANCES OF HUMOR TRANSLATION IN TERRY PRATCHETT'S 'GOOD OMENS'	305-313
<i>Tuxtayeva Dildora Zokirovna, Baxtiyorova Malikabonu Shavkat qizi</i> ETEL LILIAN VOYNICHNING “SO’NA” ASARIDA BOSH QAHRAMONLAR DINAMIKASI ...	314-318
<i>Seytnazarova Injayim Erjanovna</i> TILEWBERGAN JUMAMURATOV ASARLARIDA UNDA LMALARNING USLUBIY QO’LLANILISHI	319-325
<i>Асадова Дилбархон</i> ЎРХОН ПАМУҚНИНГ “ҚОРА КИТОБ” РОМАНИДА “ЎЗЛИКНИ ИЗЛАШ” МОТИВИ	326-342
<i>Khusanov Eldor Davlat o’g’li</i> BUYUK BRITANIYA VA AMERIKA INGLIZ SHEVALARINING O’XSHASH VA FARQLI JIHATLARI	343-348

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

<i>Утемуратов Махмут Ажимуратович</i> ЖАМИЯТДА ҲУҚУҚИЙ ОНГ ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИ ЮКСАЛТИРИШ – ҲУҚУҚИЙ ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТ БАРПО ЭТИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ	349-355
<i>Шымбергенова Улзада</i> ТЕРГОВ ҲАРАКАТЛАРИДА ВОЯГА ЕТМАНЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ПЕДАГОГ (ПСИХОЛОГ)НИНГ РОЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	356-362
<i>Полвонов Нажмиддин Аслиддинович</i> ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА МОЛ-МУЛКНИ МУСОДАРА ҚИЛИШ МАҚСАДИ ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ ТАҲЛИЛИ	363-372
<i>Мирзаев Шухрат Шавкатович</i> КАТЕГОРИЯ «ДЕЙСТВИЕ ПРАВА»: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ И ПРЕДЕЛЫ	373-382
<i>Муҳаммадиев Сарвар Асқар ўғли</i> “ЖИНОЯТ НАТИЖАСИДА ЕТКАЗИЛГАН ЗАРАРНИ УНДИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШ ИМКОНИАТЛАРИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАЛАРИ”	383-392
<i>Махмудов Суннат Азим ўғли</i> ЖИНОЯТ ИШИНИ ТУГАТИШ АСОСИ СИФАТИДА ЯРАШУВ ВА ХУСУСИЙ АЙБЛОВНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ	393-399

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

<i>Farrux Axmedov</i> XALQARO TAJRIBALAR ASOSIDA KURASHNI RIVOJLANTIRISH	400-409
<i>Музафарова Саодат Хайдаровна</i> ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ МАЪНАВИЙ МЕРОСИДА МУСИҚА ВА УНИНГ ЭСТЕТИК АҲАМИЯТИ	410-415

<i>Xaydarova Iroda Nizomiddinovna</i> BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARI TALAFFUZINI TAKOMILLASHTIRISH NUQTAYI NAZARIDAN 2020-2021 O'QUV YILI FAN DASTURLARI VA MATERIALLARI TAHLILI ...	416-421
<i>Шукурова Нафиса Алишеровна</i> ЗАМОНАВИЙ ВОЛЕЙБОЛГА ХОС ҲИМОЯ ҲАРАКАТЛАРИНИ МОДЕЛЛАШТИРИЛГАН ТАРТИБДА ШАКЛЛАНТИРИШ	422-427
<i>Nigmanov Bori Botirovich</i> FUTBOLCHILARNI TAKTIK TAYYORLASHDA HARAKATLI O'YINLARNING AHAMIYATI	428-433
<i>Муродова Дурдона Раимжон қизи</i> БЎЛАЖАК МУСИҚА ТАЪЛИМИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ	434-438
<i>Axmedov Alisher Nosir o'g'li</i> ANSAMBL BILAN ISHLASH METODLARI VA TAMOYILLARI	439-447
<i>Saparboyeva Dilshoda Sobir qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA INSON QADRINI ULUG'LASH MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	448-452
<i>Mansurbekova Feruza Gayratovna</i> BOLALAR XORLARI BILAN ISHLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	453-456
<i>Xodjayev Bolta Qurbonovich, Xojiyeva Matluba Shukurovna</i> O'QITUVCHI MEHNATNI ILMIIY ASOSDA TASHKIL ETISH YO'LLARI	457-465
<i>Atamuratova Munira</i> O'ZBEK GURUHLARIDA INGLIZ TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISHDA MADANIY ASPEKTDAN FOYDALANISHGA OID ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA INTERFAOL METODLAR TAVSIFI	466-471
<i>Нурилло Эминов</i> ХОРАЗМ ДОСТОНЛАРИНИНГ МОҲИР ИЖРОЧИСИ ОТАХОН МАТЁҚУБОВНИНГ ИЖОДИГА БИР НАЗАР	472-476

08.00.00- Иқтисодиёт фанлари

Qurbonov Ma'murjon G'ayrat o'g'li
Doktarant, Toshkent davlat transport universiteti
Email: mkurban19@mail.ru
Tel: +998 90 931 24 48

ASOSIY ISHLAB CHIQRISH KO'RSATKICHLARINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI

Annotatsiya. Biznesni optimallashtirish, biznesning barqarorligi, biznes strategiyasi va asosiy ishlab chiqarish ko'rsatkichlariga (AICHK) tegishli adabiyotlarni ko'rib chiqish orqali ushbu mavzu doirasida tan olingan tadqiqot muammosi sanoatning barcha turlari nuqtai nazaridan kelib chiqqan holda tasdiqlangan.

Tayanch so'zlar: takomillashtirish, asosiy ishlab chiqarish ko'rsatkichlari, biznes strategiyasi, biznes barqarorligi, samaradorlik, startegik doira, strategik maqsadlar, biznes modul.

Курбонов Мамуржон Гайрат огли
Докторант, ТГТУ

МЕТОДЫ УЛУЧШЕНИЯ КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. проблема исследования, выявленная в рамках данной темы путем обзора литературы по вопросам оптимизации бизнеса, стабильности бизнеса, бизнес-стратегии и ключевых показателей деятельности (КПД), была апробирована с точки зрения всех типов отраслей.

Ключевые слова: совершенствование, ключевые производственные показатели, бизнес-стратегия, бизнес-устойчивость, эффективность, стратегические рамки, стратегические цели, бизнес-модуль.

Kurbonov Mamurjon Gayrat ogli
Doctoral student, TSTU

METHODS OF IMPROVING KEY PERFORMANCE INDICATORS

Abstract. The research problem recognized within this topic by reviewing the literature concerning business optimization, business stability, business strategy and key performance indicators (KPI) has been approved based on the point of view of all types of industries.

Key words: improvement, key production indicators, business strategy, business stability, efficiency, strategic framework, strategic goals, business module.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3SI4Y2023N20>

Kirish. Texnologiyaning tez rivojlanishi korxonalarining birlashtirish va sotib olish yo'li bilan o'zgacha o'sishiga olib keldi[1]. Korxonalarining misli ko'rilmagan o'sishi biznesning barqarorligi uchun samarali optimallashtirish usullarini ishlab chiqishni talab qiladi. Bu

biznesning muvaffaqiyati va barqarorlik strategiyasi uchun optimallashtirishni asosiy drayverga aylantiradi[23]. Telukdarie A. biznesni optimallashtirish zarurligi sabab qaror qabul qilish uchun real vaqtda ma'lumot yo'qligi, qiymat zanjirida optimallashtirishning yo'qligi, integratsiyalashgan tizimlar yetishmasligi, qaror qabul qiluvchilardan alohida ishchilargacha bo'lgan strategik aloqa usullari yetarli emasligi, va axborotlar oroli kabi ba'zi qiyinchiliklarni ochib beradi[4].

Optimallashtirish raqobatbardosh ustunlik va biznesning barqarorligini amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Optimallashtirish biznes strategiyasiga mos holda amalga oshirilishi kerak. Biznes strategiyalari bir nechta maqsadlarga bo'linadi va bu maqsadlar AICHK orqali boshqariladi. Aniq va to'g'ri biznes maqsadlarini aniqlash har qanday tashkilotning muvaffaqiyati uchun kalitdir. Biznes maqsadlari tegishli AICHKlarni aniqlash va amalga oshirish orqali asosiy muvaffaqiyat omillariga talqin qilinadi. AICHKlarning amalga oshirilishi raqobatbardosh ustunlik va biznesning barqarorligini ta'minlash uchun biznes strategiyasining bajarilishini boshqarishda yordam beradi. Ushbu maqolada korxonani takomillashtirish, biznes strategiyasi va uning barqarorligi doirasida amalga oshirilgan ilmiy uslubiy ishlar tahlili amalga oshirilgan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. IoT, AI va DA kabi 4IR texnologiyalarining joriy va jadal rivojlanib borishi butun dunyo bo'ylab korporatsiyalarni raqamlashtirishga talabini oshirib yubordi[5]. Kompaniyalarni raqamlashtirish dunyoda harakatlanishni qisqarishiga olib keladi va shu sababli xalqaro biznesni egallash va birlashtirishni osonlashtiradi[6]. Kompaniyalarni egallash va birlashtirish biznesning o'sishini keltirib chiqaradi, katta mahalliy va ko'p yo'nalishli biznesni samarali boshqarishda qiyinchilik tug'diradi[7]. Telukdarie A. tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda o'sib borayotgan korxonalar duch keladigan qiyinchiliklarni quyidagicha ochib beradi:

- Samarali qaror qabul qilish uchun real vaqt rejimida biznes ma'lumotlarining yo'qligi.
- Biznesni yetkazib berishda qiymat zanjirini optimallashtirishning yo'qligi.
- Sistemalar integratsiyasining kamchiligi (vertikal, oxiridan oxirigacha va horizontal).
- Avtomatlashtirilgan ishlash tizimlarining yo'qligi.
- Biznesning yuqori pog'onalaridagi qaror qabul qiluvchilardan to alohida ishchilarga qadar strategiya aloqalaridagi bo'shliqlar.
- Haqqoniylikning turli ko'rinishlarini yuzaga keltiruvchi ma'lumotlar va manbalari oroli.

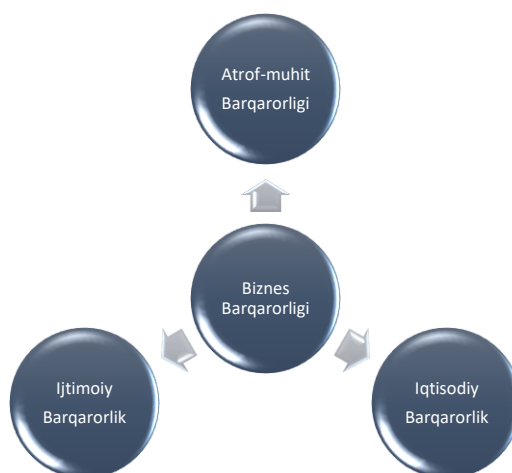
Biznesni takomillashtirish jarayoni faoliyat unumdorligi, samaradorligi va mehnat unumdorligini tekshiradi va yaxshilaydi. Bu jarayonni biznesning barqarorligini ta'minlash uchun asosiy drayverga aylantiradi[8]. Biznesni takomili moliyaviy siyosat, kadrlar siyosati (KS), axborot texnologiyalari (IKT), mijozlarga xizmat ko'rsatish, texnik xizmat ko'rsatish, ishlab chiqarish, logistika, sotish va marketing, mahsulot va xizmat ko'rsatishni rivojlantirish, ilmiy tadqiqot va taraqqiyot, sog'liqni saqlash va xavfsizlik, integratsiyalashgan rejalashtirish kabi biznes yo'nalishlarida qo'llanilishi kerak[9].

Turli xil tadqiqotlar ko'plab statistik biznesni takomillashtirish harakatlari ustida olib borildi. Yang X. Bat algoritmidan muhandislik dizayni va biznesni takomillashtirish muammolarini hal qilish uchun foydalanishgan[10]. Mobin M. muhandislik va biznes

muammolari uchun evolyutsion optimallashtirish algoritmlarini ishga tushirgan[11]. Wang L. tomonidan tranzaksiyalar o'rtasidagi murakkab va bilvosita munosabatlarni ochib berish va tadqiqot tavsiyalari ishonchligini oshirishga doir qoidalarga asoslangan tavsiflash algoritmi (IRRMNER) ishlatilgan[12]. Smit M.L. katta mis kon-metallurgiya majmuasida ishlab chiqarish hajmlarini rejalashtirish va sifatni optimallashtiradigan biznes hayotiyiligini ratsionallashtirish tizimini (LOBOS) yaratish uchun yechim strategiyasiga aralash-integer dasturi (MIP)ni qo'llashgan[13].

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, ilmiy izlanishlarda biznes barqaror bo'lishi uchun takomillashtirish muhimligi ta'kidlangan. Korxonalarni turli nuqtai nazardan optimallashtirish uchun bir nechta statistik usullar qo'llanilgan. Biroq, biznesning turli sohalarida ishlashni boshqarish uchun asosiy ishlab chiqarish ko'rsatkichlarini (AICHK) ta'riflash va yaratishni optimallashtirishga tegishli fikrlar aytilmagan. Keyingi bo'limda biznesni optimallashtirish uchun zarur bo'lgan biznesning barqarorligi o'rganilgan.

Biznesning barqarorligi - bu atrof-muhit, ijtimoiy va boshqaruv (AIB) barqarorlik samaradorligiga erishish bilan birga uzoq muddatli daromadlarni keltirib chiqarish orqali iqtisodiy barqarorlikni amalga oshirish jarayonidir[14]. Durst S. va Zieba M. tomonidan ta'riflangan biznesning barqarorligi uchta asosiy: ijtimoiy, atrof-muhit, moliyaviy va ba'zan esa "odamlar, sayyora va foyda (OSF)" deb ataladigan biznes yo'nalishlarni qamrab oladigan tushuncha sifatida qabul qilinadi[15]. Biznes barqarorligini joriy qiladigan korxonalar samarali m a n b a n i boshqarish, katta investitsion qaytim, yoki sarmoyadorlar ishonchi kabi imtiyozlarga ega bo'lishadi[16]. Sharma G. va Bansal P. larning fikriga ko'ra, barqarorlik - kelajak avlodning qobiliyatini ko'rsatib bermaydigan mavjud ehtiyojlardan qoniqish jarayonidir[17]. Biznes barqarorligi uch yo'nalishda, puxta o'ylangan barqaror harakatni va tijoratni talab qiladigan yagona korxonalar sifatida tafsiflangan[18] (1-rasm).

1-rasm. Javanmardi E. va Liu S. tomonidan joriy qilingan biznes barqarorligi yo'nalishlari.

Atrof-muhit barqarorligi unga yetkazilgan zararni va resurslarni ekspluatatsiya qilishni kamaytirishga sabab bo'ladi. Bu uglerod gazlari, suvdan foydalanish, chiqindilar va atrof-muhitga boshqa salbiy ta'sirlar etuvchi narsalarni kamaytirishga qaratilgan[19]. Ijtimoiy barqarorlik - bu adolat, birlashish, tenglik kabi turli axloqiy tamoyillarga asoslangan ijtimoiy tizimdir. Bu ishchilar, xaridorlar, manfaatdor tomonlar va jamiyatlarning farovonligi belgisidir[20]. Iqtisodiy barqarorlik - biznesning rentabelligini ta'minlash maqsadida

moliyaviy manbalarning samarali ishlatilishi bilan bog'liqdir. Biznes barqarorligini ta'minlash va boshqarish imkoniyatlar va xavflarni muvofiqlashtiruvchi mashg'ulotdir. Misol uchun bir korxonada atrof-muhitga zarar yetkazish imkoniyatlarini qamrab olgan loyihalarga sarmoya kiritishi va shu sababli o'z mavqeiga xavf tug'dirishi mumkin[21].

Korxonalar xarajatlarni kamaytirishga va axborot xavfsizligini oshirishga harakat qilishlari kerak. Xarajatlarni kamaytirish, axborot xavfsizligi va tashkilotning umumiy o'sishi biznes barqarorligining joriy qilinganiga bog'liq. Barqarorlik samaradorlikda muhim rol o'ynaydi, bu esa o'z navbatida rentabellikka ta'sir qiladi[22]. Firmalar faoliyatini rejalashtirish va rivojlantirishda atrof-muhit yo'nalishiga asosiy e'tiborni jalb qilgan holda atrof-muhit, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlik talablariga rioya qilishlari muhim ahamiyatga ega[23]. Samarali boshqaruv orqali barqarorlikka erishish biznes strategiyasining asosiy maqsadlaridan biridir. Biznes strategiyasi keyingi bo'limda ko'rib chiqiladi va atroflicha muhokama qilinadi.

Biznes strategiyasi tasnifi. Biznes strategiyasi korxonaning aniq biznes maqsadlariga erishish uchun yuqori darajadagi rejasi sifatida soddalashtiriladi. Strategiyalar biznesning o'sishi, kuchli raqobat ustunligi va kuchli moliyaviy samaradorlikni ta'minlaganda muvaffaqiyatli hisoblanadi[24]. Biznes strategiyasi korxonaning muvaffaqiyatga erishishi uchun muhim ahamiyatga ega, chunki korxonada strategiyasini o'zgartirishi yoki biznesdan chiqishga tayyorgarlik ko'rishi kerak bo'ladi[25].

Ghezzi A. biznes strategiyasini faoliyat ko'rinishini shakllantirish, maqsadlarni muhimlashtirish, samarali raqobatlashish va o'z biznes modeli bilan moliyaviy samaradorlikni kuchaytirish tashkilotning amaldagi g'oyasi deb belgilaydi[26]. Lourens A.S. va Jonker J.A. ma'lumotlariga ko'ra, biznes strategiyasini shakllantirish maqsadlar bilan yuzlashishga qaratilgan bo'lib, biznes korxonada ta'sischiining qiymatini oshirish kabi yuqori o'rindagi biznes maqsadlariga e'tibor qaratuvchi strategiyalarni tuzadi. Ushbu maqsad firmaning foyda olish qobiliyati bilan amalga oshiriladi va keyinchalik biznes strategiyasi daromad olishni, uni barqarorlashishini va o'sishini ta'minlaydi[27].

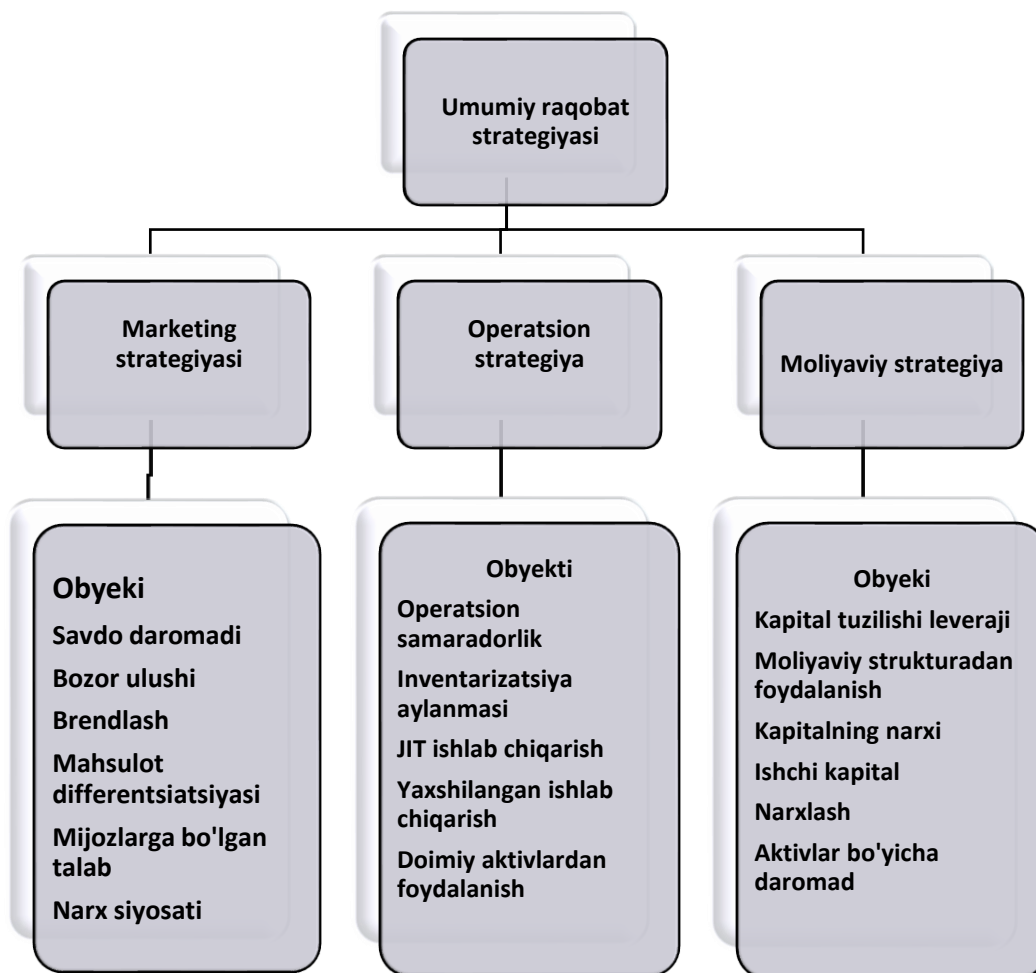
Agar har bir strategiya strategik doiraning bir elementi sifatida qaralsa, biznes strategiyasini osongina tushunish mumkin bo'ladi[28]. Inci A.C. va Saraoglu H. ma'lumotlariga ko'ra, strategik doira iyerarxiyasi yuqorisida daromad olish, barqarorlikka erishish va foydani oshirish kabi yuqori darajali biznes strategiyasi joy olgan. Iyerarxiyaning quyi darajasi esa tashkilotning yuqori darajadagi strategiyaga qanday erishishini tavsiflovchi yo'nalishlarni qamrab oladi. Past darajadagi strategiyalar va maqsadlarga misollar 1-jadvalda keltirilgan. Yuqorida keltirilgan strategik shart-sharoit keyingi bo'limda muhokama qilinadi[29].

1-jadval.

Inci A.C. va Saraoglu H.lar joriy qilgan quyi darajadagi va obyektiv strategiyalar

Past darajadagi strategiya	Obyektiv
Moliyaviy	Yetarli ishchi kapitalni ta'minlash
Marketing	Bozorning yetakchi ulushini o'stirish va saqlash
Operatsion	Avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirish

Strategik doira. Baʼzan umumiy strategiya deb ataladigan biznes koʻrinishi uchun u yaxlit strategik doiraning yuqori qismiga joylashtiriladi. Umumiy strategiya tegishli maqsadlar va amaliy rejalar bilan birgalikda bir nechta strategiyalar orqali asoslanadi. Bundan tashqari, strategiyalarning har biri uchun belgilangan maqsadlar boshqa strategiyalarning maqsadlarini qoʻllab-quvvatlaydi[30]. Ushbu oʻzaro bogʻliqlik strategiyalar oʻrtasidagi oʻzaro bogʻliqlikni keltirib chiqaradi (2-rasm).

2-rasm. Lourens A.S. va Jonker J.A. lar oʻzlashtirgan strategik shart-sharoit.

Ikkinchi darajadagi strategiyalar muvaffaqiyatli miqdoriy biznes modeliga erishish uchun bajarilishi kerak boʻlgan maqsadlar roʻyxatini oʻz ichiga oladi. Model tuzuvchi tomonidan ishlab chiqilgan maqsadlar strategiya yaratuvchisi uchun quyi darajadagi strategiyalarini muvaffaqiyatli qiladigan maqsadlar bilan rivojlanadi. Strategik maqsadlarning bajarilishi biznes strategiyasini muvaffaqiyatga erishishi uchun oʻlchanishi va boshqarilishi kerak va bu masalalar keyingi boʻlimda muhokama qilinadi.

Asosiy ishlab chiqarish koʻrsatkichlarini asoslash. Biznes strategiyasi rejalashtirilgan maqsadlar orqali shakllanadi. Ushbu maqsadlarni kuzatish va takomillashtirish uchun tashkilotlar asosiy ishlab chiqarish koʻrsatkichlari (AICHK) deb nomlangan maxsus oʻlchovlardan foydalanadi, ular biznes maqsadlarini kuzatish uchun ishlatiladigan maxsus spetsifikatsiyalardir[31]. Shuning uchun biznes tasavvuri va strategiyasini yuqori darajadan koʻra koʻproq moddiy darajada aniqlash kerak. Bu tashkilotga tezkor qarorlarni qabul qilishda yordam beradi. Hsu P. toʻgʻri va aniq belgilangan biznes tasavvuri tashkilotga mazmunli va

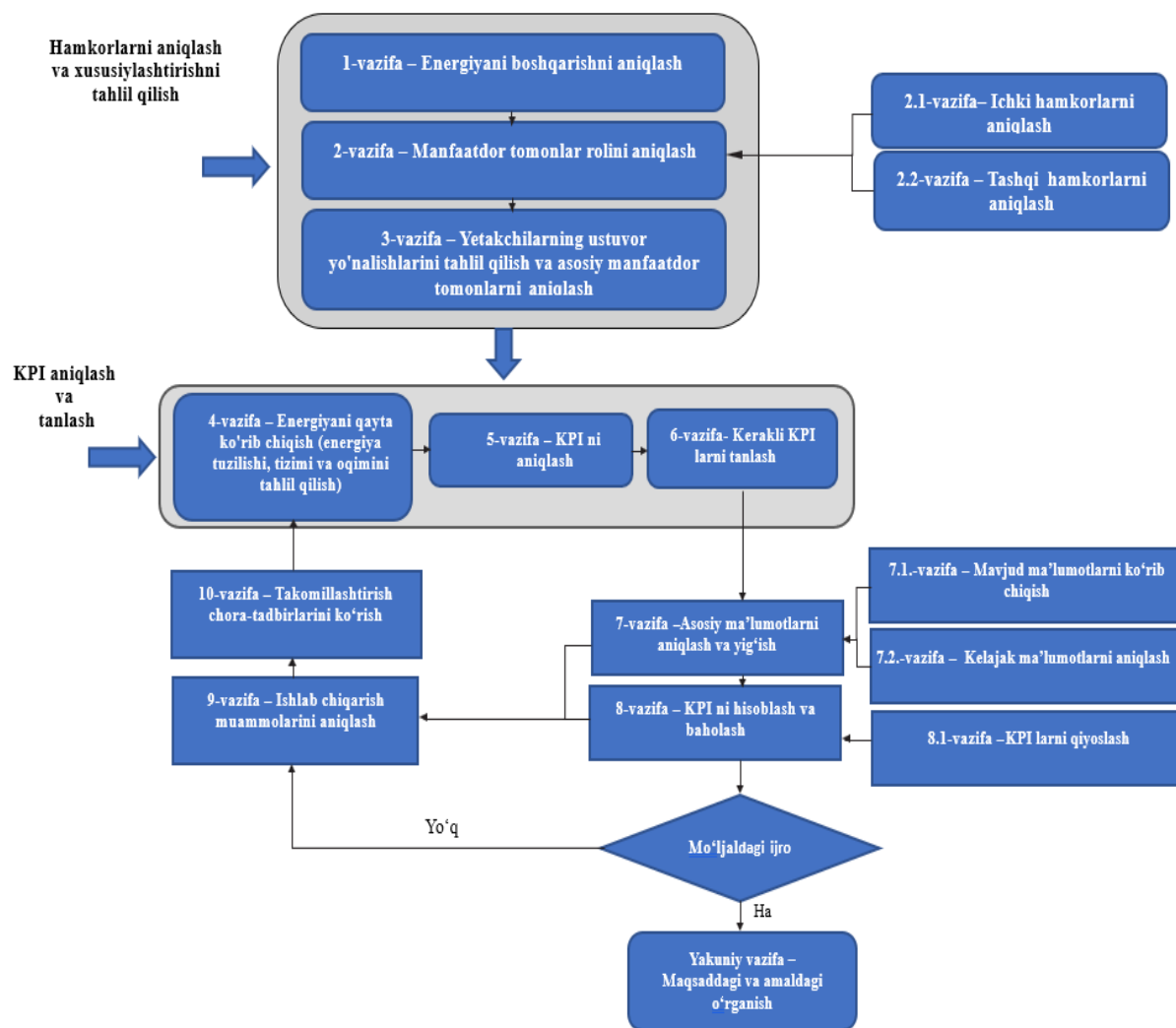
konstruktiv AICHKni tashkil etishga yordam berishini ta'kidlaydi[32].

Bai va uning tadqiqot guruhi a'zolari AICHKni boshqa ko'rsatkichlar qatorida faoliyat boshqaruvini tekshirish uchun foydalanish mumkin bo'lgan tashkilotning qaror qabul qilish uchun boshlang'ich vositasi sifatida qarashgan. Kucukaltan B. benuqson ishlab chiqarishni boshqarish tizimlari AICHK ro'yxatini ishlab chiqarishdan tashqarida ekanligini ta'kidlashgan[33]. Boshqaruv tizimlari ishlab chiqarishni boshqarishning muhim tarkibiy qismlarini quyidagicha belgilaydi: strategiya, AICHK yoki vizual boshqaruv, an'anaviy faoliyat yuritish muhokamasi va paydo bo'lgan muammoni hal qilish.

Ilgari faoliyat ko'rsatkichlari asosan moliya sohasida amalga oshirilardi. Hozir joriy faoliyat o'lchovlari moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan ko'rsatkichlarni ham qamrab oladi[34]. Lavy S.ga ko'ra AICHKlarni qurilish va inshootlarni boshqarish kabi ko'plab sohalarda tadbir qilish mumkin[35]. AICHKlar amaldagi ma'lumotlarning asosiy qismlarini ifodalaydi va tashkilot ichidagi faoliyatning asosiy yo'nalishlarini baholash va kuzatishga yordam beradi[36].

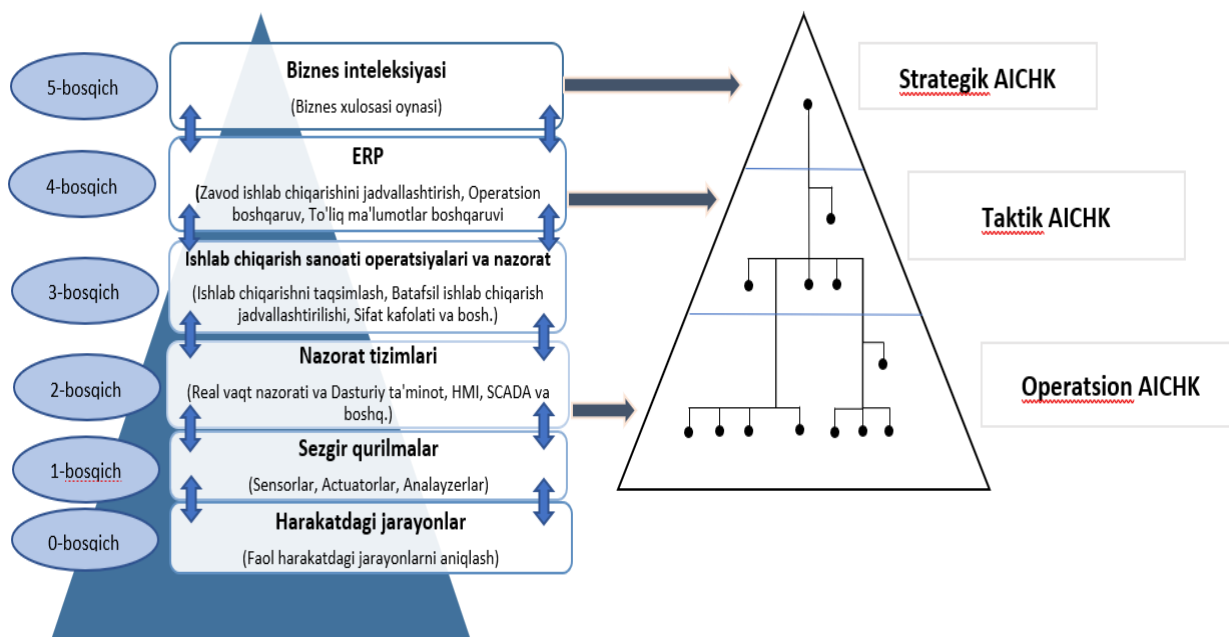
Tashkilot aniq tasavvur va strategiyani aniqlagandan so'ng, buni har bir tashkiliy daraja, jumladan do'kon qavatida uchun mos keluvchi AICHKlarda talqin qilish kerak. Bir yoki bir necha moddiy AICHKlarga amaldagi kompaniya strategiyasi va tasavvuri vizual taqdim etilishi kerak. AICHKlarni vizual ko'rsatish jarayonlar, texnik xizmat ko'rsatish va muhandislik o'rtasida muntazam faoliyat dialogi va kunlik o'zaro funktsional baholashni rag'batlantiradi. AICHKlarni namoyish qilish, shuningdek, haftalik yoki oylik boshqaruv yig'ilishlariga ba'zi masalalarning takomillashuviga yordam beradi[37].

Asosiy ishlash ko'rsatkichlarini aniqlashning an'anaviy usullari. Hozirgi vaqtda AICHK tasnifi odatda ma'lumotlarni ko'rib chiqish va tasdiqlash, korxonaga egasi yoki sanoat o'yinchilari va mutaxassislari bilan muhokama qilish kabi usullar yordamida amalga oshiriladi. Li va uning tadqiqot guruhidagilar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar AICHKlarni aniqlash paytida tegishli manfaatdor tomonlarni tan olish va jalb qilish muhimligini ta'kidlaydi. Li uning tadqiqot guruhidagilarga ko'ra ko'p darajadagi energiya boshqaruvi uchun manfaatdor tomonlarni va AICHKlarni aniqlash uchun tizimli yondashuvdan foydalangan(4-rasm). Ushbu yondashuv ichki va tashqi hamkorlarni topish maqsadida yetakchilarni aniqlash va ustuvorlik tahlilini amalga oshiradi. Ichki va tashqi hamkorlar AICHKlarni aniqlash va tanlash bilan shug'ullanishadi. To'g'ri hamkorlarni aniqlash va tanlash turli biznes qarorlari darajasida ko'plab yashirin muhim AICHKlarning tahlil qilinishini keltirib chiqarishi mumkin.

3-rasm: Yetakchi hamkor va AICHKlarni aniqlash uchun tizimli yondashuv, Li va boshq. tomonidan joriy etilgan

Xu va boshqalar aralash bosqichli AICHK iyerarxiyasini aralash bosqichli energiya tortishini kuzatish uchun ishlatgan. Iyerarxiya turli qaror darajalarini nazarda tutuvchi AICHKlarning strategik, taktik va operativ jihatlarini yoritadi (4-rasm). Iyerarxiyada o'zaro aloqador shakldagi turli xil bosqichlarda har xil AICHKlarni belgilash va AICHKlarning o'zaro bog'liqligini saqlab qolish afzalligi bor. Strategik AICHK lar taktik va operativ darajalarda aniqlangan va hisoblangan AICHKlarning jamlanmasi xisoblanadi. Taktik AICHKlar operatsion AICHKlar ya'ni birlamchi, tuzilmaviy yoki tuzilmaviy bo'lmagan ma'lumotlarga asoslangan hisob-kitoblar jarayonidagi operatsion birliklardan tarkib topgan[38]. 4-sanoat inqilobi paydo bo'lishi bilan, operativ darajadagi AICHKlar odatda internet narsalari (IoT) va Sanoatdagi internet narsalari (IIoT) tizimlari tomonidan ishlab chiqarilgan ma'lumotlardan olinadi[39].

4-rasm. Xu va boshq.ning o'zlashtirilgan ko'p darajali AICHK iyerarxiyasi, (2012)

Muhokama va natijalar. Manbalar asosida AICHKlarning metodlar va uslubiyatini o'rganilishlar an'anaviy ravishda adabiyotlarni ko'rib chiqib, tegishli hamkorlar bilan hamkorlik qilish, soha o'yinchilari va mutaxassislari bilan muhokama qilish yo'li bilan aniqlanishi ma'lum bo'ldi. AICHKlar turli tadbirkorlik funksiyalari va biznes uchun strategik, taktik va operativ kabi tashkiliy darajalardagi funksiyalar ishlashini boshqarish uchun aniqlanadi. AICHKlar strategik darajasi taktik darajadagi AICHKlardan tarkib topadi. Taktik darajadagi AICHKlar operativ darajasidagi AICHKlar orqali xisoblanadi. Operativ darajadagi AICHKlar birlamchi tuzilmaviy va tuzilmaviy bo'lmagan ma'lumotlardan xisoblanadi. Tadqiqot alohida shaxslar tajribalari va ma'qullari asosida ishlab chiqilgan AICHKlar sifatidagi sub'ektivlikning tadqiqot bo'shlig'ini aniqladi.

Biznesni optimallashtirish, biznesning barqarorligi, strategiyasi va AICHKlari. Raqamli texnologiyalarning tez sur'atlar bilan ilgarilab borishi biznesni takomillashtirishni tashkilotning muvaffaqiyati va barqarorligi uchun asosiy omil qilib qo'yadi. Bu esa biznesni samarali takomillashtirish strategiyasini ishlab chiqishga turtki beradi. Umumiy biznes strategiyasi (tasavvuri) ishlab chiqilgandan so'ng, u bir nechta strategiyalarga bo'linadi. Shuning uchun biznesni optimallashtirish strategiyasi umumiy strategiyadan quyi strategiyalarning bir qismini tashkil qilishi mumkin. Har bir strategiya bir nechta maqsadlarga bo'linadi va maqsadlarning har biri bir nechtaga bo'linadi. AICHKlar biznes maqsadlariga qanday qo'llashni belgilash orqali maqsadlarni boshqarish va rivojlantirish uchun ishlatiladi. Bu biznes AICHK ta'rifini biznesni optimallashtirish strategiyasining muvaffaqiyati uchun muhim element qilib qo'yadi. AICHKlarni aniqlashda inson xatosi yoki sub'yektivligi biznesning muvaffaqiyati va barqarorligida salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Aksincha, biznesni optimallashtirish strategiyasiga mos keladigan AICHKlarni to'g'ri aniqlash biznesning muvaffaqiyati va barqarorligiga sezilarli hissa qo'shishi mumkin.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Mohammadi, M., Al-Fuqaha, A., Sorour, S. & Guizani, M. (2018). Deep learning for IoT big data and streaming analytics: A survey. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, 20(4) :2923-2960.
2. Chang, D., Chen, B., Li, D. & Han, X. (2014). User experience oriented mobile business process optimization. *Studies in Informatics and Control*, 23(2):171-182. / Rondini, A., Pezzotta, G., Cavalieri, S., Ouertani, M. & Pirola, F. (2018). Standardizing delivery processes to support service transformation: A case of a multinational manufacturing firm. *Computers in Industry*, 100115-128.
3. Telukdarie, A., Buhulaiga, E., Bag, S., Gupta, S. & Luo, Z. (2018). Industry 4.0 implementation for multinationals. *Process Safety and Environmental Protection*, 118316-329.
4. Telukdarie, A., Buhulaiga, E., Bag, S., Gupta, S. & Luo, Z. (2018). Industry 4.0 implementation for multinationals. *Process Safety and Environmental Protection*, 118316-329.
5. Mohammadi, M., Al-Fuqaha, A., Sorour, S. & Guizani, M. (2018). Deep learning for IoT big data and streaming analytics: A survey. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, 20(4) :2923-2960.
6. Mohammadi, M., Al-Fuqaha, A., Sorour, S. & Guizani, M. (2018). Deep learning for IoT big data and streaming analytics: A survey. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, 20(4) :2923-2960. / Rondini, A., Pezzotta, G., Cavalieri, S., Ouertani, M. & Pirola, F. (2018). Standardizing delivery processes to support service transformation: A case of a multinational manufacturing firm. *Computers in Industry*, 100115-128.
7. Chang, D., Chen, B., Li, D. & Han, X. (2014). User experience oriented mobile business process optimization. *Studies in Informatics and Control*, 23(2):171-182. / Rondini, A., Pezzotta, G., Cavalieri, S., Ouertani, M. & Pirola, F. (2018). Standardizing delivery processes to support service transformation: A case of a multinational manufacturing firm. *Computers in Industry*, 100115-128.
8. Smith, M.L. & Wicks, S.J. (2014). Medium-term production scheduling of the Lumwana mining complex. *Interfaces*, 44(2):176-194. / Hu, B. & Feng, Y. (2017). Optimization and coordination of supply chain with revenue sharing contracts and service requirement under supply and demand uncertainty. *International Journal of Production Economics*, 183185-193. / Telukdarie, A & Sishi, M.N. (2018). Enterprise definition for Industry 4.0. *IEEE International Conference on Industrial Engineering and Engineering Management (IEEM)*, 849-853.
9. Yang, X., Deb, S. & Fong, S. (2014). Bat algorithm is better than intermittent search strategy. *arXiv preprint arXiv:1408.5348*.
10. Mobin, M., Mousavi, S.M., Komaki, M. & Tavana, M. (2018). A hybrid desirability function approach for tuning parameters in evolutionary optimization algorithms. *Measurement*, 114417-427.
11. Tao, F., Qi, Q., Wang, L. & Nee, A. (2019). Digital twins and cyber-physical systems toward smart manufacturing and industry 4.0: Correlation and comparison. *Engineering*, 5(4):653-661.
12. Smith, M.L. & Wicks, S.J. (2014). Medium-term production scheduling of the Lumwana mining complex. *Interfaces*, 44(2):176-194.
13. Rezaee, Z., Aliabadi, S., Dorestani, A. & Rezaee, N.J. (2020). Application of time series models in business research: Correlation, association, causation. *Sustainability*, 12(12):4833.
14. Durst, S. & Zieba, M. (2020). Knowledge risks inherent in business sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 251119670.
15. León-Quismondo, J., García-Unanue, J. & Burillo, P. (2020). Best practices for fitness center business sustainability: A qualitative vision. *Sustainability*, 12(12):5067.

16. Sharma, G. & Bansal, P. (2020). Cocreating rigorous and relevant knowledge. *Academy of Management Journal*, 63(2):386-410.
17. Javanmardi, E. & Liu, S. (2019). Exploring grey systems theory-based methods and applications in analyzing socio-economic systems. *Sustainability*, 11(15):4192.
18. Kwahk, K., Yang, S. & Ahn, H. (2020). How organizational citizenship behavior affects ERP usage performance: The mediating effect of absorptive capacity. *Sustainability*, 12(11):4462.
19. Durst, S. & Zieba, M. (2020). Knowledge risks inherent in business sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 251119670.
20. Malik, S.Y., Cao, Y., Mughal, Y.H., Kundi, G.M., Mughal, M.H. & Ramayah, T. (2020). Pathways towards sustainability in organizations: Empirical evidence on the role of green human resource management practices and green intellectual capital. *Sustainability*, 12(8):3228.
21. Blštáková, J., Joniaková, Z., Jankelová, N., Stachová, K. & Stacho, Z. (2020). Reflection of digitalization on business values: The results of examining values of people management in a digital age. *Sustainability*, 12(12):5202.
22. Rezaee, Z., Aliabadi, S., Dorestani, A. & Rezaee, N.J. (2020). Application of time series models in business research: Correlation, association, causation. *Sustainability*, 12(12):4833.
23. Choudhari, S.C., Adil, G.K. & Ananthakumar, U. (2012). Choices in manufacturing strategy decision areas in batch production system—six case studies. *International Journal of Production Research*, 50(14):3698-3717.
24. Beavers, A.S., Lounsbury, J.W., Richards, J.K., Huck, S.W., Skolits, G.J. & Esquivel, S.L. (2013). Practical considerations for using exploratory factor analysis in educational research. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 18(1):6.
25. Ghezzi, A. (2013). Revisiting business strategy under discontinuity. *Management Decision*.
26. Lourens, A.S. & Jonker, J.A. (2013). An integrated approach for developing a technology strategy framework for small-to medium-sized furniture manufacturers to improve competitiveness. *South African Journal of Industrial Engineering*, 24(1):50-67.
27. Balafif, S., & T. Haryanti (2020). IT Balanced Scorecard (IT BSC) based strategic framework for assessing the impacts of Business Strategic-IT alignment. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 821(1). IOP Publishing.
28. Inci, A.C. & Saraoglu, H. (2019). Two diagrams with many stories: Incorporating finance into teaching global strategy. *Journal of Teaching in International Business*, 30(4):314-341.
29. Lourens, A.S. & Jonker, J.A. (2013). An integrated approach for developing a technology strategy framework for small-to medium-sized furniture manufacturers to improve competitiveness. *South African Journal of Industrial Engineering*, 24(1):50-67.
30. Brundage, M.P., Bernstein, W.Z., Morris, K.C. & Horst, J.A. (2017). Using graph-based visualizations to explore key performance indicator relationships for manufacturing production systems. *Procedia CIRP*, 61451-456./ Kucukaltan, B., Irani, Z. & Aktas, E. (2016). A decision support model for identification and prioritization of key performance indicators in the logistics industry. *Computers in Human Behavior*, 65346-358.
31. Hsu, P., Moore, J.A. & Neubaum, D.O. (2018). Tax avoidance, financial experts on the audit committee, and business strategy. *Journal of Business Finance & Accounting*, 45(9-10):1293-1321.
32. Kucukaltan, B., Irani, Z. & Aktas, E. (2016). A decision support model for identification and prioritization of key performance indicators in the logistics industry. *Computers in Human Behavior*, 65346-358.
33. Cao, Y., Zhao, K., Yang, J. & Xiong, W. (2015). Constructing the integrated strategic performance indicator system for manufacturing companies. *International Journal of Production Research*, 53(13):4102-4116.

34. Lavy, S., Garcia, J.A. & Dixit, M.K. (2014). KPIs for facility's performance assessment: Identification and categorization of core indicators. *Facilities*.
35. Lavy, S., Garcia, J.A. & Dixit, M.K. (2014). KPIs for facility's performance assessment: Identification and categorization of core indicators. *Facilities*. / Hara, M., Nagao, T., Hannoe, S. & Nakamura, J. (2016). New key performance indicators for a smart sustainable city. *Sustainability*, 8 (3): 206.
36. Cao, Y., Zhao, K., Yang, J. & Xiong, W. (2015). Constructing the integrated strategic performance indicator system for manufacturing companies. *International Journal of Production Research*, 53(13):4102-4116. / González-Gil, A., Palacin, R. & Batty, P. (2015). Optimal energy management of urban rail systems: Key performance indicators. *Energy Conversion and Management*, 90282-291.
37. Xu, P.P., Chan, E.H. & Qian, Q.K. (2012). Key performance indicators (KPI) for the sustainability of building energy efficiency retrofit (BEER) in hotel buildings in china. *Facilities*
38. Ur Rehman, M.H., Yaqoob, I., Salah, K., Imran, M., Jayaraman, P.P. & Perera, C. (2019). The role of big data analytics in industrial internet of things. *Future Generation Computer Systems*, 99247-259.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).